

Ngono cia kîraci kîa Biîrî

Standard

2

Story Book

Tharaka Language

New Syllabus

Endorsed and recommended
by U.T.E.
February 2006

Ngono cîa Kîraci kîa Biîrî

Standard 2 storybook

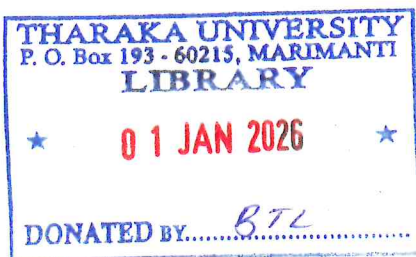
Stories by: Tharaka Educators

Editor: Susan Nyaga

Layout: Leila Schroeder

Illustrators: Mugambi, Nduyo, Gitundu
& Ramadhan Masudi

Consultant: Leila Schroeder

First Edition 2006

Published by
Bible Translation and Literacy
P.O. Box 44456 00100,
Nairobi, Kenya

©BTL, 2006

SPEC
PL
8013
N46
2006
C.2

FOREWORD

This Standard 2 Book was produced to enable children who speak the Tharaka language take the first steps in learning to read and write in their language. The use of their mother tongue in education has a dual purpose. It enables pupils to grasp literacy skills quickly and easily. Secondly when a language dies, a significant part of the culture dies with it. Promoting written use of the Tharaka language will help preserve the community's culture and a peoples' self-worth.

In the production of this book, Bible Translation & Literacy (BTL), worked in close cooperation with members of the community whose language was previously unwritten to develop a functional orthography of the language. Similarly, it was through community participation and initiative that books in the mother tongue have been developed for use in the lower primary schools classes.

I applaud the partnership between BTL, teachers and education officers in Tharaka District in the development of these books. The Kenya Institute of Education (KIE) evaluated and recommended these books for use in the schools in the Tharaka community.

I am therefore grateful to all those who selflessly and tirelessly contributed to the development and production of this Standard 2 Book. It is my hope that their contribution will result in increased social and economic development in the country.

Mundara Muturi
General Secretary
Bible Translation & Literacy

Introduction

This Std. 2 book is part of curriculum materials for the teaching of the subject Mother Tongue in Early Childhood Development (ECD) and classes 1-3 in primary schools in Tharaka. The programme for which these curriculum materials were developed will enable Tharaka speaking children to achieve academic parity with other Kenyan children whose education is in a language they understand. Tharaka children will receive instruction and acquire reading and writing skills in Kitharaka and gradually transfer these skills into English and Kiswahili.

The curriculum materials for the Mother Tongue programme were developed by Tharak District Education Inspectors of schools Ms. Jeniffer Meeni, Mr. Joseph Nyaga and Mr. Joseph Nthuri, Education Officer Mr. John Kyongo, Primary school teachers Mrs. Flora Njagi, Mrs. Mary Mauki, Mrs. Daniela Mitambo and Ms. Rahel Mbaruku and Pre-school teachers Ms. Stellah Muchege and Ms. Cecilia Muchiiri.

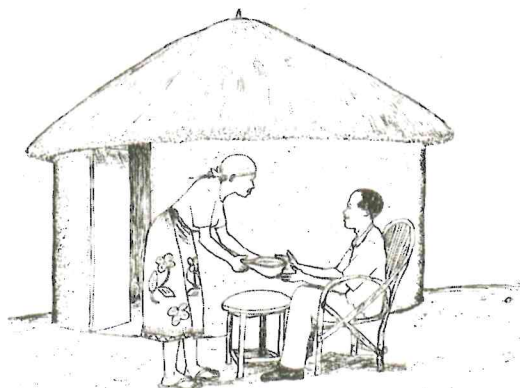
Kîmenyithia

Îbuku rîrî rîa kîraci kîa biîrî i rîmwe rîa mabuku maingî mara mandîkîîtwe n'ûntû bwa kûthoomithia Kîtharaka kîraciini kîa naacarî na kîraci kîa mbere mwanka kîa bithatû cûkuru ciothe cia Tharaka. Mabuku mama mandîkîîtwe n'ûntû bwa gûteetheeria aana ba Tharaka kenda baganaana gîkîthoomo na aana bara bangî ndeeni ya Kenya bara bathoomithagua na rwaria bakûmenya. Aâna bakkathoomithua na Kîitharaka bamenya kûthooma na kwandîka rîrû batûmîre ûûme bûbu kwîrutana kwaria na kwandîka Gîcûnkû na Gîcwairi.

Bara bateetheerie kwandîka îbuku rîrî kuuma ûbiciini bwa kîthoomo i baba: anene ba macukuru Ms. Jeniffer Meeni, Mr. Joseph Nyaga na Mr. Joseph Nthuri, obicaa wa kîthoomo Mr. John Kyongo, aarimû ba purimarî Mrs. Flora Njagi, Mrs. Mary Mauki, Mrs. Daniela Mitambo na Ms. Rahel Mbaruku na aarimû ba naacarî Ms. Stellah Muchege na Ms. Cecilia Muchiiri.

Contents	Page No
Gûtirî Wega bûrî Nthî	1-3
Kwandîka	3
Mûtungo	3
Kûthi wa Cûûcû	4-5
Kabea, Ntîrî na Mbûri	6-7
Mûtungo	7
Kîrîamanyore	8-10
Mbûbûi na Nceege	10-11
Îgûna rîa Ûgîti	12-13
Mûtungo	13
Mûka Ûmûi	14-15
Kîng'angi	15-16
Mûtungo	17
Mbûri Yeetû Mwar'wa Kayirû	17-18
Ntugû ya Kûgwata Nthûûya	19-20
Kaana ga Nkea 1	20-22
Kaana ga Nkea 2	23-25
Mûtungo	25
Nûîrîika	26-28
Mûtungo	29
Kayûgû na Ngîrî	29-32
Mûtungo	32
Kayûgû na Cimba 1	33-35
Kayûgû na Cimba 2	35-38
Mûtungo	38
Mûrangi na Mûthonuue	39-41
Mûtungo	41
Îrema rîa Ntamîoro 1	42-44
Îrema rîa Ntamîoro 2	45-47
Wamayû	47-49
Mûtungo	49
Ncaana na Mûrinya Wayo	50-52
Kîra Gîatûmaga Mwan'wa Kayûgû Arega Kûgûrana	52-55
Njoana Mûbatithania	55-62

Gûtirî Wega Bûrî Nthî

Mîgambo ya kûthooma:

mbû ku ndi e a mû ku ndi a
mbûkundie amûkundia

û ti ra ndî a
ûtirandîa

Karaya mûno i kwarî na muntû agûrîite mûka
ûmûûgî mûno. Ntugû îmwe muntû ûyu aathi wathi.

Oona njoka înyongoorokeete na mpwî îgîceragia bantû a kwîbitha yamwira, "Itû nteethia nkaûragwa i wathi."

Amîyûkia amiitha nguooni. Ûmenye gûtirî wega bûrî nthî wathi bûkûthi njoka yamwîra, "Ndî na yûûra mûno na ntiûmba kûthi nwanga ngakûrîa." Muntû eera njoka "Mbere ûtirandîa tûthi mbambe mbûire mwekûrû ngûkua."

Bagûkina mûciî eera mwekûrû nwe mwekûrû amwîra, "Ûkîrîngwa kambambe mbûkundie ûcûrû."

Mwekûrû aruga ûthio mwanka bwatherûka Therû! Therû!

Ooreria mwene eera njoka yaatîkîre ûcûrû amîonoreeria bûra bwatherûkaga boo...njoka yakua. Ûmenye gûtirî wega bûrî nthî îno, muntû ûyu athûkirie kathoka eeneria mwekûrû amwîra bagatege mîatû.

Bagûkina kîthakaani amûringa kathoka ka ngata ka! Na kûûraga akiugaga mûka ûyu aûmba kûmbûraga wa ta ûgu aûragire njoka.

Biûria

1. I kû muntû mûrûme athiîte akîona njoka?
2. N'ûû aûragire njoka?
3. I mbi muntû mûrûme aûragiîre mûka?

Kwandîka:

njoka	gûtirî	aathi	mbambe	mûka
-------	--------	-------	--------	------

Mûtungo

Bangania mîgambo ya mîtungo ino bwega.

1. rîrî rîakwa îbuku i (Kwa ngerekano:
Îbuku rîrî i rîakwa.)
2. atûmagwa aciarîtwe mwana
3. kînyanya gina wa atirî ntûrûme
4. gaka bwega karamu ikaandîkaga
5. mwarimû kîbaûni nakwandîka

Kûthi wa Cûcû

Mîgambo ya kûthooma:

tû gû ki nya
tûgûkinya

naa tû tû mi re
naatûtûmire

yee tee ree te
yeeteereete

Ntugû îmwê Niû na Gacûgû wetû i twathiire wa
cûcû kûmûriûngîra. Tûgûkinya naakenire mûno i
gûtwona. I twakenire mûno agûtûkundia ûcûrû bwa
mûnya ûmûkime na ntîrî.

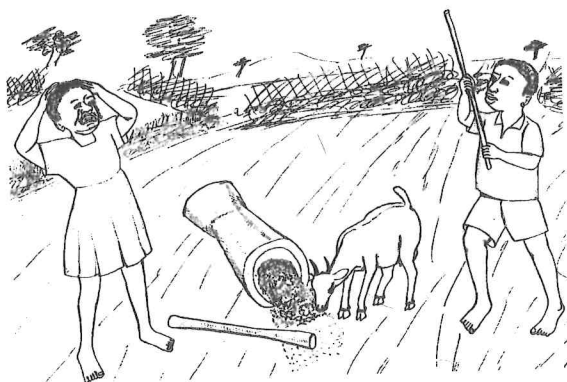
Ûcûrû bwa mûnya ûmûkime bûrî na îria ti mûrîo
bûreerie. Ûgakunda ûtitiga i mûrîo.

Cûûcû naatûtûmire gûtaa rûûyî Thingithû.
Naatûkaniirie gûtaîra rûûyî îriûkooni rîa Kamontirû
ara kîng'ang'i gîetagiîra mbûri ta mbaka yeteereete
mbea. I twakeneete mûno kwîthîrwa tûrî wa cûûcû.
Twacookire mûciî wa rîra cukuru ciarugûrirwe.

Biûria

1. Twakimire mûnya na mbi?
2. Twathiire gûtaa rûûyî kûû?
3. Cûûcû atûkundiirie ûcûrû bwa _____.
4. Ûrîthûgaania twana tûtû itwendeete ûyûûe?
N'ata ûkûmenyanga?

Kabea, Ntîrî na Mbûri

Mîgambo ya kûthooma:

aa mbûi ri a
aambûiria

ntu gû
ntugû

nee nda ga
neendaga

mwe re
mwere

Ntugû îmwere Kabea neendaga gûkima mwere.

Eera Kîng'ang'i, "Ndeetera ntîrî înu."

Kîng'ang'î amûnenkeeria ntîrî. Kabea aambûiria
gûkima mwere.

Mbûri îkûthûngûthîra ntîrî mwere weetîga unthe. Ga
Kabea arîre agîitaga antû!

Wa bûra Kabea akûrîra mbûri n'yo nwabu îkûrîa
mwere. Kîbaara wao akûûya n'we
agwatire mbûri.

Ga Kîbaara abûûre mbûri îkîanagia nwa Mbîî! Mbîî!
Rîru i rîo Kabea aakirire.

Biûria

1. N'ûû anenkeere Kabea ntîrî?
2. N'ata Kîbaara arûthire mbûri?
3. Ûrîthûgaania n'ata gina wa Kabea akaarûtha
acooka?

Mûtungo

Mbere ntirathi mûndaani

-
- inyuire ûcûrû
 - inthûkiirie îcembe
 - inthûkiirie katheti kara gakûrî na
mbeû

Kîrîamanyore

Mîgambo ya kûthooma:

rî mwe bû ka ndîî thî ri a nî yo
rîmwe bûkandîîthîria n'yo

kûgwî ma
kûgwîma

Îthe wa Mûcee arî mbûri nyingî mûno. Mbûri cia
îthe wa Mûcee irîiyaga karîma ka mûthetu.

Rîra Mûcee na Kîrîmi baathiyaga kûrîîthia
batitigaga nta na mîgwî.

Baugaga kûrî manyore maingî mûno karîma ka
mûthetu na imo bathiyaga kûgwîma.

Rûkîîrî rûmwe îthe abeera, “Bûririkane kûrî
îkurungu rîkaraga njoka na bwatua kûgwîma
bûkandîîthîria mbûri njoka. Kîrîamanyore t’ya
gûceetha n’yo.”

Ba Mûcee ibakaanîîtue kûthiyaga akubî na îkurungu
rîru. N’ûntû bwa bata ya manyore rîra boonire
înyore rîmwe ibaabangire kwîngana na rio na
mîgwî.

Înyore rîaugia rîathûngîra îkurunguuni rîra
rîakaraga njoka. Rîra njoka aumbuthûrirwe n’înyore
î! We! Ciarumûkania rîmwe rumu!

Ka ba Mûcee baugie bakiugaga mbu nwa guugu!
guugu! Gûtooneka muntû nwa ûmwe akubî wa
kûbatunyûkia îndî kwa mbaati njoka yaatarire
rûteere rûra mbûri ciarî.

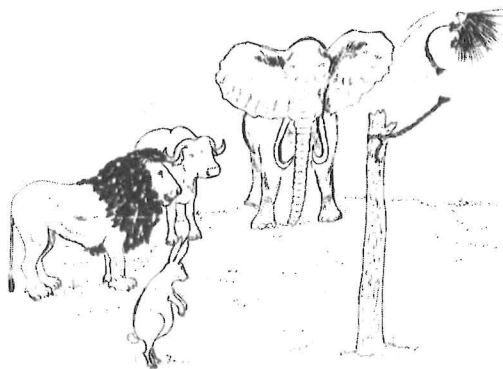
Mbere mbûri irîyûkwa î! Itaano i ciarî nthî.
Ara barûngamîîre Kîrîmi eerire mûruagina, “Bai
îmunthî wana tûkarombia ngîrî ndwara tûrîtikwa
tuuge ngwatîîra rûûyî nyue ûta.”

Biûria

1. Mûkûrû ûyû akûgwetwa rûgonooni rûrû arî na
aana bagana?

2. Twana tutu twarînthagia kû?
3. Nûkwona taka twana tûtû twamakire? N'ata ûkûmenyanga?

Mbûbûî na Nceege

Mîgambo ya kûthooma:

mî û ngû
mîûngû

tû ka gwa ta nga
tûkagwatanga

Tene mûno mbûbûî yaari na mûnda wa yo yandaga irio bia mîthemba îmiingî amwe na mîûngû. Ûtugû bûmwe nceege yathi yaiya mîûngû mûndaani wa mbûbûî. Rûkîrî mbûbûî nîathûrîre mûno rîra yeethîre mîûngû ya yo îrî miiye îndî îtaamenyaga mwamba n'ûû.

Mbûbûi yaabanga kûthi kûringa ribooti kwa mûnene wao Cimba. Cimba yeeta nyamû ira ingi cionthe kaingo iceria n'ûu mwamba.

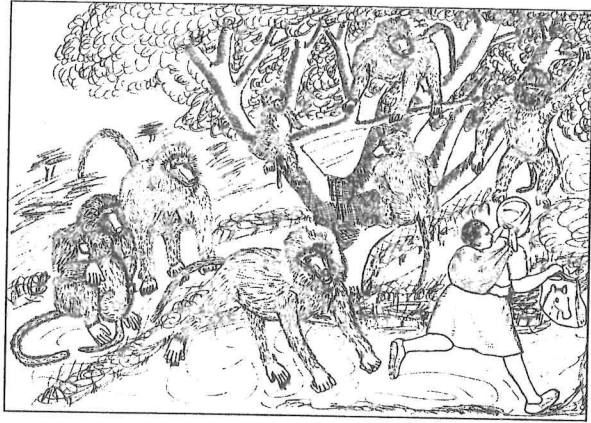
Kayûgû kauga, "I mbiyî bûra tûkagwatanga mwamba. Tûrîrûtha mûcuuro wa kamûgû gaceegere kara tûgacuura na ko twambîite kûthiîtia na biugo bibi: niû ndî nyamû na... ndîthûûrîwa kî na ntarûma mûngû wa mbûbûi, ndootuîka na ko kaûgû î, ndoothûa na rîo riûa." Kayûgû kambîiria gûcuura nyamû inu cingî ciathingatîira.

Rîra nceege yakinyîrwe yagwata kamûgû yathiîtia ta nyamû inu ingî îîndî yo yî na kooguaya n'ûntû nîaiyî n'yo yiyîite mîûngû. Îgîcuura kamûûgû gatuîka yaringana nthî kanya yatuîka mûgongo yakua.

Biûria

1. N'ûu aiyîite mîûngû ya mbûbûi?
2. N'ûu aarî mûnene wa nyamû cionthe? Thooma bantû ara akuuga ûgu.
3. Ûrîthûgaania n'ata nyamû ciarûthire nceege ira ingî?

Îgûna rîa Ûgîti

Mîgambo ya kûthooma:

mwa yi e
mwayie

mû ko ndo
mûkondo

nde gu a
ndegua

ma mwe
mamwe

Ntugû îmwe indarî na mwana ûmwayie. Ndaîra
mwana nthi kûmwira cibitaarî Matîiri.

Kayîra kara kathiiyaga Matîiri karî ûguaya mûno.
Gakûrûkîirîite kîthakaani giitu mûno kîrîmaani gîa
Kîyege.

Nthiîte woogu ngûkinya bantû mûthithiini ndegua,
“N’ûû! N’ûû! N’ûû!”

Ndoona i magûna mûkondo.

Mamwe maarî rûteere rwa njîra na mangî
mûthithiini kûra îgûrû.

Nkûrûkûîte rîmwe rîaîngaîngana naani rîandinga
nkundi.

Nkugia na rîo rîambuma nyuma naani ndaugia
ndarîtiga rîru rîacooka.

Biûria:

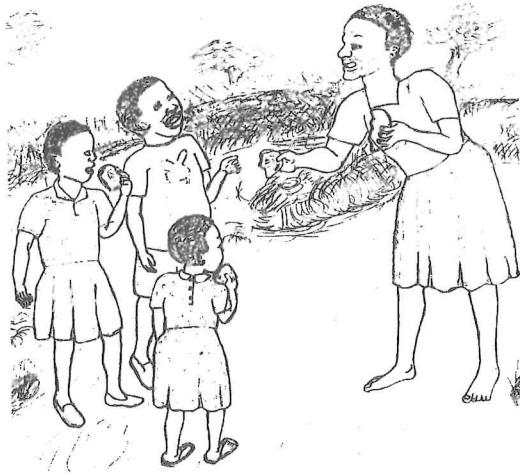
1. N’ûû warî mwayie?
2. I mbi ndeethîre njîraani?
3. N’ata ndarûthire rîru îgûna rîacooka?

Mûtungo:

Rîra mbûkire rûkîîrî, mbere
mbaambire _____

- Kûnyua caai
- kûthûûgia ng’ombe
- Gûcaaka magego

Mûka Ûmûî

Mîgambo ya kûthooma:

kwa rî nwe kî rî twe twa na
kwarî nwekîrîtwe twana

I kwarî na mûka Ûmûî mûno ntûûraani yetû. Ntugû
îmwe mwekûrû aya wake kûromba irio.

Mûka Ûmûî amûrûmia mûgaate eekîrîte cûmû.
Ûmenye ya gûta îtiboobagia ntemwa î!
Mwekûrû ataamenyaga kana mûgaate nwekîrîtwe
cûmû. Akûthi arînkana na twana twa mûka ûyu

aamwete mûgaate twamwîra, “Cûûcû i mbi
wakamata ûtûrûmie tûrîe?”

Abeera, “Itû ba ûyû’akwa gûtirî kîo ndî na kîo î! I
kamûgaate gaka ndarûmua i nyûkwe.”

Akûbanenkera baarîa î! Gina nwa ikuru ateere.

Biûria

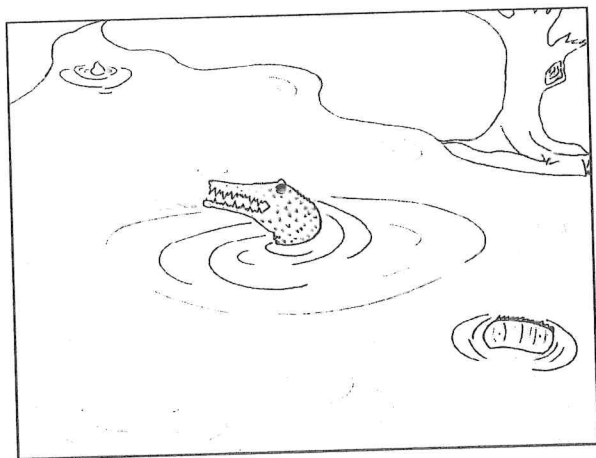
1. N’ata gina wa twana aarûthire?
2. N’ûû arûmirie twana mûgate?
3. I mbi n’ûntû gina wa twana eendaga kûûraga
mwekûrû ûyu arombaga?

Kîng’ang’i

Mîgambo ya kûthooma:

ki u mîi rî ti e i kî a rû mi re
kiumîîrîtie ikîarûmire

i kî mû nyu i tha gi a
ikîmûnyuithagia

Îgoro cûcû naroonire kîng'ang'î. Kîng'ang'î kîraarî Thagana.

Cûcû arakîonire kiumîrîtîe kanyiûrû. Wathi Thagana wîmenyere mûno. Kîng'ang'î ikîgwataga muntû. Kîamûgwata ikîmûnyuithagia kîndî.

Îco kîng'ang'î ikîarûmire Gaciabî kûgûrû.
Gaciabî narairirwe cibitaarî i Nderi.
Ndagitaarî narogire Gaciabî kûgûrû.
Aramwogire na mûkumbû ûmûyerû.

Biûria:

1. Cûcû aroonire kîng'ang'î kû?
2. N'ûû aarûmirwe i kîng'ang'î îco?
3. Gaciabî aroogirwe na mûkumbû ûkari ata?

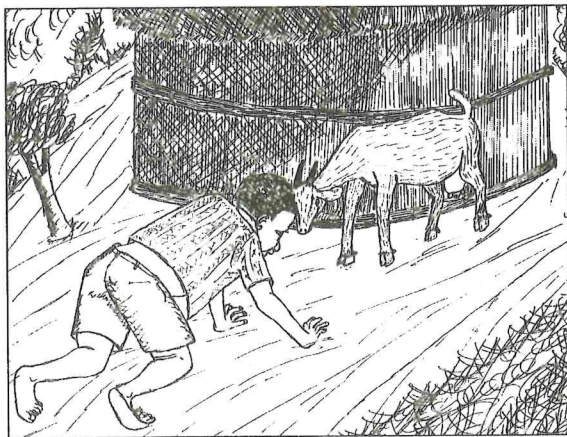
Mûtungo: Ntugû îmwê tûnyywithîtie
itwonire k6ing'ang'I îriûkooni. Kîarî na
rûthea magûrû _____,
magego _____, na mûtiro
_____.

Mbûri yetû Mwar'wa Kāyirû

Mîgambo ya kûthooma:

mwarî wa
mwar'wa

ya raa yî rî tu e
yarayîrîtue

Mwar'wa Kayirû ibu tweetaga kabûri kara
gaciarirwe i mbûri îra yarayîrîtue Kairû wetû.

Ndendeete mwar'wa kayirû mûno n'ûntû n'yo
twatûnganaga n'yo twîbithîite ncoorio ya kîanda
îndî îtambûmbaga na ntûngano.

Ntugû îmwê Mûtugi akwingîra mbûri auma
kûrîithia ndaathûra mwar'wa kayirû twathi
gûtûngana wa bûra twamenyeretie.
Maami ambîîria gwîtana antûma kûgîira mwanki
kwa ba Mûthaû.

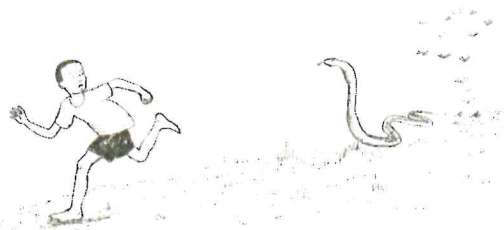
Naani ntang'unyia nwaka twatûnganaga na
mwar'wa kayirû.
Tûgîtûnganaga woogu rûgoci rwabîtia rwantungia
riitho. Wee! Înu na ti mbu ndaugîite.

Agu no maami amenyeere ntaarî araya i gûkira
ndakiraga agîitana. Înu ti mpûrwa ndooneete ntugû
înu.

Biûria

1. I mbi n'ûntû Nyaga batûnganaga na mwar'wa
kayirû?
2. I mbi yatûngirie Nyaga riitho?
3. I mbûri îrîkû yaciere mwar'wa kayirû?

Ntugû ya Kûgwata Nthûûya

Mîgambo ya kûthooma:

Tû ta ngu ru ka ne Ba u mbu thû ka
Tûtangurukane Baumbuthûka

Mûthenya ûmwe mbura îkiuraga Mûcee na Kîrîmî
ibambiîrie kûgwata nthûûya. Nthûûya
cianyagaarîite îgûrû ta marabuutia.

Matenderû na mo mataabarekaga baugia rwîro.
Bakîgwataga nthûûya woogu boona kîthûûya
nyakiini.

Mûcee eera Kîrîmî, “Tûtangurukane twone ûra
agaakinya kîthûûyaani mbere.”

Bagûkinyîira kîthûûya batenderia baringana nthî
tama baingirita ngiri ngiri. Bakîraitha boona njoka
îra nene mûrarû nwaka îkûmeria nthûûya ira

ikuuma nwa tûkûriû, tûkûriû.

Îkûboona yarinyûkania na bo.
Baumbuthûka baugia rwîro bathûngîra nyomba
bakîbeebaga ta nkou îgiita rîa mwathû. Bakwîra
gina bûra boona abeera nthûûya itigwatagwa
kîthûûyaani.

Biûria

1. I mbi Mûcee na Kîrîmi baagwataga? Thooma
bantû ara agûtwîra.
2. I mbi Mûcee na Kîrîmi boonire?
3. N'ata gina abeerire? I kî?

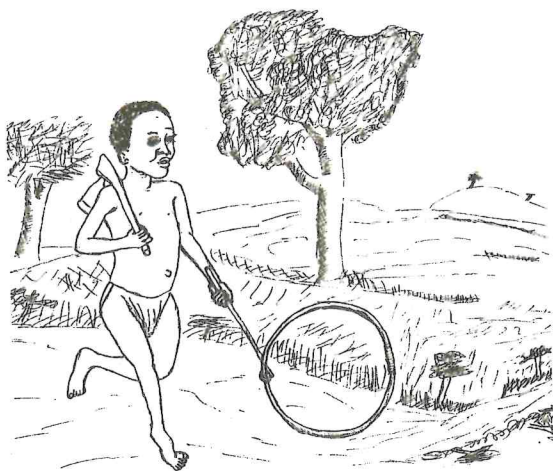
Kaana ga Nkea 1

Mîgambo îmîgeni: N'ûntû ibûramenyire kûthooma,
mariîtwa mama ti ma kûbûteetheeria kûthooma. I
ma kwaranîria na aana bara bangî bûra makuuga.

nthigû
bakûthi

kathoka
wathi

kûgwîma

Tene ikwarî na mûkûrû ûmwe eetagwa Ciengo.
Ciengo aarî na nthaka cia maatha ciabuaneeene ta
ciringi. Cietagwa Kîenge na Nkune.

Ntugû îmwe mûkûrû ûyu athiîte na njîra oona
kaana gateetwe gakiugaga, “Ng’waa, ng’waa,
ng’waa.” Ciengo akayûkia akarera mwanka
gaakûra, ageeta Kathuû. Kîenge na Nkune baarî
agwîmi. Baagwîmaga nyamû cia mîthemba yonthe.
Aana baba ibaarî na rûriitho mûno n’ûntû
bateedaga Kathuû arûma nyama cia nyamû ira
baûragaga.

Kathuû ataarî riitho rîmwe na kûgûrû gwake
kûmwe kwarî gûûkubî. Kîenge na Nkune

ibaamûrumangaga mûno bakîmwîraga ationa kinya mûka. Beeraga îthe i kaaba ûkeegua ataamwoya.

Ntugû îmwê Kîenge na Nkune bakûthi wathi baûraga nkûrûngû înene mûno. Bateendaga Kathuû amîrûma. Beera îthe amûtûme gûntû kûûraaya Kaingo atacookanga na mpwî. Kathuû aatûmwa n'îthe gûntû kûûraaya airîra abuue kathoka. Kathuû naarî na nthigû aathiithagia na kamûtî.

Kathuû akûthi athiithîtie nthigû înu, aathi aacooka na mpwî mûno. Kîenge bagîtegûra nyama nwa Kathuû booneere agu. Baathûûra mûno. Ciengo ateetîgia kana Kathuû agûkinya naara aamûtûmîite. Kathuû eera îthe bûra abuue aamûtûmîite amwîra.

Ntugû îngî Kathuû aatûmwa Mwambasa. Mwambasa kwarî kûraaya mûno kuuma mûciî wao, îndî Kathuû aatûmîre ndarîka ciîrî kûthi na gûcooka. Kîenge aarigara mûno bûra Kathuû akûthi agakinya nthûti.

Biûria

1. Ciengo aarî na aana bagana?
2. Kaana kara kooyirwe geetagwa ata?
3. Aana ba maatha baarî _____ na _____.

Kaana ga Nkea 2

Mîgambo îmîgeni:

Kîrîankûngûte... kûringia... kûmunyûra... mwonyo
... ciri ... aatiimîra becû ...mbete na kîara kîa
njara...

Ntugû îra îngî Kathuû aatûmwa kûthi kûromba
mwonyo ntûûra. Kîenge aathi eebitha kaingo oona
bûra augaangagia. Kathuû akuumagarûka
kîaragooni nwaka Kîenge oonire nthigû
yamûthûngûthia bwi yamûkamata îthiîte ûû ta
rweni.

Nthûti îmwe Kathuû aacooka. Kîenge aamenya ciri
yake. Eera Kathuû amûrûthîre nthigû yake ta înu.

Kathuû amwîra atiûmba. Akûmwîra atiûmba,
Kîenge aathûûra mûno. Aathûkia nthigû înu ya
Kathuû amîtemanga. Kathuû aarîra mûno mwanka
aayua. Aatiimîre becû.

Ntugû îmwe Kîenge na Nkune bagwîmîite boona
nyoni inene mûgwanja ibuurûkîite ikamatîite tûmîtî
mûgwanja. Ciakinya mûciî wao ciaiga tûmîtî tûtu
oogo. Tûmîtî tûtu twarî twa nthigû îra ya Kathuû,
îra Kîenge aatemangire.

Nyoni inu ikwona Kîenge ciamûmunyûra ntundu
cionthe aatigwa kîrîankûngûûte. Ciairîra Kathuû
ntundu inu cia Kîenge agwatithania nthigû yake na
cio.

Îthe wa baKîenge akwona mantû mamu ma
kûrigaria, aathi kûringia kaingo amenya kîra
gîatûmire nyoni ikûûra Kîenge ntundu. Akûthi
kûringia eerwa i bûra Kîenge aatemangire nthigû ya
Kathuû.

Nkoma cia booyûûe i cio ciarî nyoni inu. Ciengo
eera aana bake batigaacooke kûmena Kathuû kaîrî.
Kuuma ntugû înu Kîenge na Nkune baatûûrire
beendeete Kathuû ta mbete na kîara kîa njara.

Biûria:

1. I nyoni igana ciamunyûrire Kîenge ntundu?
2. I kû nyoni ciaiirîite ntundu cia Kîenge?
3. N'ata rûgono rûrû rûgûtûrutana?

Mûtungo

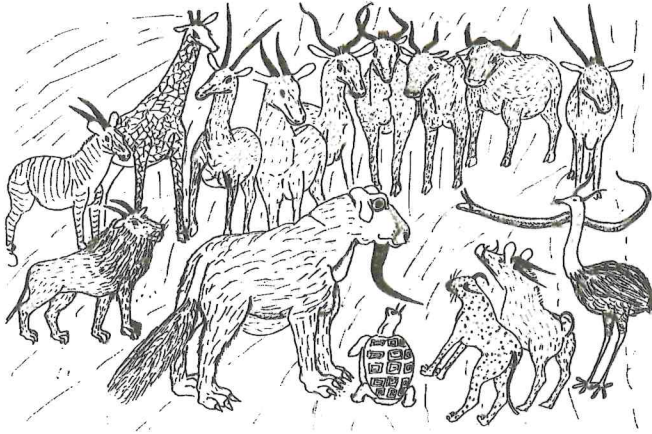
Mûtegi rîra akûthiîte gûtega
mwatû _____.

nakamatire kîthiingo

nakamatire mûkanda wa njûkî

nakamatire mayogo yowe.

Ntîîrîika

Mîgambo îîmîgeni:

yîîmûkai

rwanda

kwîndamîîra

ntîîtrîika

maîrî

gûkua

Karaaya mûno ikwarî na nyamû yeetagwa
Ntîîrîika. Îgiita rîmwe nyamû iciambîîrie kûrûa.
Ciarûa, ciarûa, rûgoci rwaringwa anene ba cio
baugîîria kîrî nyamû cionthe baciîra iciîkîrwe ngoci
kaingo imenya kûrûa.

Nyamû ciaya cionthe agu kîeniini ciambîîria
gwîkîrwa ngoci. Aba mwîkanîri ngoci agûkinyîira

Ntîîrîîka, yo yamwîra, “Ntikwenda gwîkîrwa ngoci bûmwe na nyamû nwa îrîkû. Ndîenda rûgoci rûmwe; na ru rwa nkobu”.

Mwîkanîri rûgoci eera Ntîîrîîka, “Itû Ntîîrîîka wekîrwa rûgoci rwa nkobu ûtiimenya kûnyua rûûyî.” Ntîîrîîka yauga, “Inkûmenya bûra nkûrûtha.”

Îgwîkîrwa rûgoci rûru rwa nkobu yaûraga nyamû inyingî bwa kûrigaria îgîciugagia nwa tûrû tûrû, îgîcirutaga mara.

Ndûa yathi mbere ntugû inyingî mwanka nyamû ira baarwaga na cio ciona ikaathira cionthe. Cierana, “Itû Ntîîrîîka agatûthiria. Tûbwethieni rûûyî twînje ithima kaingo îtaûmba kwîndamîîra înyua.”

Nyamû inu ciathi cienja, cienja, mwanka ciabwethia ndûûyî cionthe ciatigwa ikînyunyaga rûûyî kîthimaani. Ntîîrîîka yacûûgia kûnyua rûûyî yeethîra i mana. Îtikîûmba gûkinyîîra n’ûntû rûgoci iru rwakinyagîîra, îndî ti mûromo.

Ntîîrîîka yeegua bûûta yanyamaara ûû kûnyamaara. Yaûmagara mwîrî wakara ta ndwara.

Ntîîrîîka yaremwa i kûrûtha nwa ata. Yatua kuuga,

“Yîi mûkai Ntîîrîika nwaka ndaakua i bûûta?”

Nyamû ira ingî na cio ikamîîra, “Ûrookua nthî maîrî.” Itaathira ntugû inyingî Ntîîrîika îtirakobobana na gûkua nku.

Ntîîrîika îgûkua rî, nyamû ira ingî ciarî cia rûteere rwa yo ciaûragwa kwa wingî mûno. Ira ciatigarire ciarûngua ntuurio.

Warîo rûgoci rwaringwa, buu, buu. Gwatûmîîrua kwerwa ndûa îkûthira. Mûnene ûra eekanagîra ngoci aatûmîîria nyamû cionthe aciîra, “Thikagîîriani rîra bûgûtaarwa n’ûntû Ntîîrîika aakua n’ûntû bwa kûrega mataaro makwa. Îndî na rîo Mûûtharaka augire, ‘Mûregi akîîrwa atiregaga agîkûnjwa.”

Biûria

1. Ntîîrîika yarî na ngoci igana?
2. I mbi Ntîîrîika yatûmagîra kûûraga nyamû ira ingî?
3. I mbi yaûragire Ntîîrîika?
4. N’ata mûnene wa nyamû augire Ntîîrîika îgûkua?

Mûtungo

Mwîthî rîra akûthiîte gûtega makûyû na kûrî
na _____.

- ndwano
- mûgono
- nkima

Kayûgû na Ngîrî

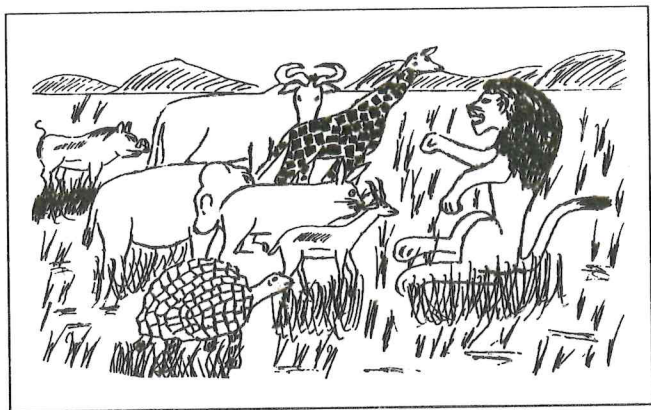
Mîgambo îmîgeni

mî gu a ra
mîguara

rû rî mpe o
rûrî mpeo

mbe û mbî thî
mbeûmbîthî

kû mo nyo ka
kûmonyoka

Karaaya mûno kayûgû ikaarî na mûnda wa ko wa mpempe. Na akubî na mûnda ûyu wa kayûgû ikwarî na mîrinya ngîrî ciakaraga.

Mpempe ciakûra ngîrî ciayaga ikarîa mpempe cia kayûgû cionthe. Kayûyû gaakaania ngîrî gaciîra itige kûrîa mpempe cia ko. Kayûgû gacikaania, ngîrî inu igakeera, “Nûgûtûriitia. Ûkîîya kûrîma mûnda kîthakaania gîetû waugaga tûkaarîa kî? Tûrûthe bûra ûkwenda.” Kayûgû kaathûgaania, kaathûgaania, mûthiani kauga, “Nkûmenya bûra nkaarûtha ngîrî itige kûrîa mpempe ciakwa.”

Ntugû îmwe kayûgû kaathi kîrî cimba gakîrîraga. Kamîûria, “Anga cimba ti woû mûnene wa nyamû cionthe cia nthî îno?

010/2026

Aabu n'ata n'ûntû ngîrî igûkara igîkûrumangaga na igîkûthekagîra?"

Cimba yeegua ûgu yauga, "I bu ngîrî ikûrûtha ûgu!" Kayûgû kamîira gakîrîraga, "Yîi, na wenda kwona na kûmenya i bu, wîtane mûceemanio wa nyamû cionthe wone."

Cimba yathûûra mûno îkwîgua wabu n'ûmma bwari. Yeera kayûgû kathi gatûmîrie mûceemanio wa nyamû cionthe. Kayûgû kaathi gaatûmîria mûceemanio.

Ntugû ya mûceemanio kayûgû kaaraûka rûkîrî kambîiria kûbanga nyamû bûra igaakara. Kambîiria na tûyûgû tûra tûngî ta ko gatubanga ara mbere. Tûyûgû twathingatîrwa i njogu, rîru nyamû ira ingî. Ngîrî i cio ciarigîtie nyuma buru. Cimba ira ingî cionthe ciakari mbere na mûnene cierekerete nyamû ira ingî.

Mûceemanio ûkwambîiria, Kayûgû gaûkîria njara cimba îkîaragia kamîira, "Îîndî mûnene rîra nkwîraga ngîrî ti mbega rî, taraitha wone bûra ikwenda kwînyangia mûceemanio ikîthekaga naara nyuma."

Cimba ikûraitha naara ngîrî ciakari rî, mbû...! Nwa mîguara îmierekerete. Cimba yathûgaania wabu ngîrî nikûmîthekeera ikîaria. Mûnene cimba akûthûûra eera cimba ira ingî, “N’ata bûkûrekeeria ngîrî imbînyangîria mûceemanio bûcicûûbîite?”

Cimba ciegua ûgu ciaûkania na ngîrî ciaciûraga cionthe. Nwa kagîrî kamwe kaarî nthongo kaamonyokire n’ûntû mbeûmbîthî îtiûragîra amwe. Kuuma ntugû înu kayûgû kaanyua rûrî mpeo n’ûntû mpempe cia ko itacooka kûrîgwa i ngîrî kaîrî.’

Biûria

1. N’ûû augîrîe mûceemanio wa nyamû cionthe?
2. Mûnene wa mûceemanio aarî ûû?
3. N’irio birîkû kayûgû kaandaga mûndaani wa ko?
4. I ngîrî igana cionokire kûûragwa i cimba?
5. Ûrîthûgaania wabu ngîrî iciathekagîra cimba?

Mûtungo

Mwîthî rîra akûthiîte gûtega
makûyû na kûrî na _____

- ndwano
- mûgono
- nkima

Kayûgû na Cimba 1

Mîgambo îmîgeni:

yî ru ri a
yîruria

û me nyo
ûmenyo

ûû me
ûû me

Karaaya mûno ikwarî na cimba yarî înene mûno.
Yarî na inya mûno. N'yo yarî mûnene wa nyamû
cionthe cia nthîgûrû na gûtirî nyamû
îtaamîkuthûkîite.

Ntugû îmwe mûnene cimba auga, "Nyamû cionthe
inkûrû i cia ûtheri. Irîyaga irio bira nyamû imbîthî
irîyaga îndî gûtirî ûteethio bûra irî. Nyamû imbîthî
cio irî ûteethio n'ûntû irî na inya ya kûndutîra
ngûgî. Inkaûraga ira nkûrû cionthe."

Mûnene cimba aûraga nyamû inkûrû cionthe aatiga
ira itaarî nkûrû. Nwa îmwe yeebithire rungu rwa
mwembe yatigwa. Înu n'yo cimba îtaûraga n'ûntû
îtaamîona. Îkîmîonire wana yo nîgîkua. Nyamû înu
yarî kayûgû.

Mûthenya ûmwe ikwarî na mwathû mûno. Mûnene
akûrîa irio bia mûthenya aathi kûnogoka rungu rwa
mûruruku. Nyuma ya îgiita rîtarî rîraaya irio
biamûgonda. Aatua kûng'onta mwanka agu angî
toro yamûkinda. Akûmaama aatîka atakûmenya
n'ûntû bwa bûra aamaamire toro îndito mûno.

Njoka yaya yugîtie îgîcwaga îkurungu rîa
kûthûngîra yîruria mwathû n'ûntû nîarûngûraga
mûno. Îkwîthîra cimba yagamîtie kanyua

itaamenya kana t'ikurungu rîarî. Yauga kanyua ga
cimba bori! Yamaama gûku nda ya yo.

Mûnene agûûka eegua kûrî gîntû kîrî nda yake.
Aacûûgia kûthi bwarema. Eegagua ûrûrû taka mara
makûgiitûkang'a Cimba yauga mbu.

Nyamû inyingî ciaya kûmwîtîga, îndî mûkûrû
kayûgû we ataaya n'ûntû oonaga taka mûnene
arûthîite bu kaingo aathi amûgwata amûûraga.

Biûria:

1. I kî n'ûntû cimba aûragire nyamû ira nkûrû
cionthe?
2. I nyamû îrîkû înkûrû îtaûragwa? I kî n'ûntû
îtaûragwa?
3. I mbi njoka yaceragia? Thooma bantû ara
akuuga ûgu.

Kayûgû na Cimba 2

Mîgambo îmîgeni

ciarinyûkania rinyû yauga rumu
yanyua muuma

Mûnene auga nyamû îra îkaamenya ara thîîna yaarî
îmûragûrîre abue akamîa nucu ya ûtonga bwa yo
bwa mbeeca inyingî mûno na acooke amîe mwarî
wa yo ûra aarî ûmûthongi mûno îmûgûre. Nyamû
ikûgeria cionthe ciaremwa gûteethia mûnene wao
n'ûntû itaûmba kûmenya i mbi yaarî thîîna. Nyamû
ciera mûnene, “Ûkeegua ûtaûraga nyamû ira nkûrû,
ciagûteethia n'ûntû iciarî na ûmenyo na ûûme
mûno.”

Warîo nyamû ciaririkana ikwarî na mûkûrû kayûgû
ûra ataûragwa i cimba, na ataarî agu. Mûnene
eerwa mantû ma mûkûrû kayûgû. Akwîrwa

aatûmana auga kayûgû ikeerwe kaaye koone kana
gakîmûteethia n'ûntû aarî akubî gûkua igwankanwa
i nda.

Nyamû ira ciatûmirwe ciera kayûgû bûra mûnene
aciîrîite igwakarîkîite akîiya kûgwatwa i thîina înu
aarî n'yo. Na kuumania na bûra nyamû inu cierire
mûkûrû kayûgû mûnene wao nakûthîina, kayûgû
geetîgia wabu naarî na thîina.

Mûkûrû kayûgû akûûya oona wabu n'ûmma
mûnene naarî na thîina. Kayûgû kaathûgaania
keera mûnene, "Tamaama watîkîite."

Mûnene aamaama aatîkîite bûra aatîkîite njoka
îkîthûngîra nda yake. Kayûgû kaathi kaagwata
mbea kaaya n'yo. Kamîgwata mûtiro
kamîkinyithîitie nthîgûrû agu mbere ya kanyua ga
cimba. Njoka îkwona mbea yauga rumu! Kayûgû
kaarekia mbea mûtiro warîo ciarinyûkania rinyû,
ciatara bwa kîthaka. Mûnene aabua wa rîru.

Mûnene cimba aakena mûno. Aanenkera kayûgû
nucu ya ûtonga bwa ke bwa mbeeca na mwarî wa
ke ûra aarî ûmûthongi kîrî bara bangî bonthe
aatuîka mûk'wa kayûgû.

Kuuma ntugû înu mûnene cimba aanyua muuma

auga atikoro arûtha ûntû ta bûbû kaîrî bwa
kûûraga nyamû ira nkûrû n'ûntû noonire i cio ciarî
na ûmenyo bwa mantû na ûûme ta bûbu bwa
kayûgû.

Biûria:

1. N'ûû ateethirie mûnene Cimba?
2. Nûkwona ta Cimba yaakeneere bûra kayûgû
kaarûthire? N'ata ûkûmenyanga?
3. I kîthoomo kîrîkû Cimba yaathoomire kuumania
na mantû mamu?

Mûtungo:

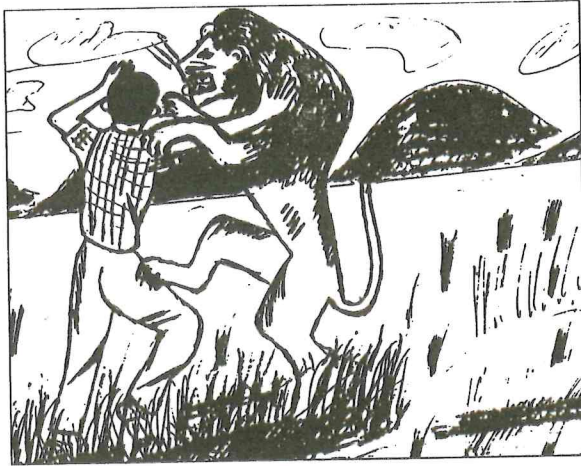
Karigû rîra akûthiîte mûndani
akamatire _____

îcembe

kîbanga

kîtheti gîa nkima

Mûrangi na Mûthonuue

Mîgambo îmîgeni

mû tho nuu e
mûthonuue

nthe nge
nthenge

mpa ri ka
mparika

kwe ree rû ka
kwereerûka

Tene mûno ikwarî na muntû eetagwa Mûrangi.
Naarî na mwarî ûmûthongi mûno eetagwa
Ciakîthûûya.

Ciakîthûûya agûkûra aagûrwa i mûthaka eetagwa
Njerû. Îgiita irîakinyire Mûrangi aayua mûno, becû

akua. Aatûmana auga mûthonuue amûrûmie mbûri aragûrîrwe n'yo. Îndî auga atikaamwe nthenge kana mparika na atikaamûe ndûme kana nka.

Mûthonuue wa Mûrangi akûgwata ntûmwa aathûgaania mûno, mûno. Aakaya akiugaga, “Aî ikû nkûruta mbûri îtarî nthenge kana mparika î? Ka mûthonua akwenda kûndîrîrîka kana î?”

Mwekûrû wake, Ciakîthûûya, amwîra, “Yii wabu kûringana na ûgu baabu augîite igûkwonekana nakwenda gûkûrîrîka. Îndî tathi kwa mûgao akûringîrie ûmenye bûra baabu akwenda naawe.”

Njerû aagwata njîra aathi kwa mûgao kûringia. Akûthi kûringia mûgao amwîra atûmane kwa mûthonuue auge aayîrwe mbûri, îndî atikaayîrwe ûtugû kana mûthenya. Mûthonuue rîra aakinyîrwe i ntûmwa aaraûka ûtugû rîra Maara aateere gina.

Aûkia mwana wake Nyaga. Amwîra, “Ithi kwa mûthonua ûndeetere mbûri îra ndaamûrombire.”

Nyaga aûkîira aathi. Agûkinya kaurooni geetagwa Kamwînja eethîra mûkûrû barûngamanîite na nyamû.

Mûkûrû ûyu eera Nyaga, “Ncû bai ûngwatîire kayaû gaka nyue kabaakî.” Nyaga aathi amûgwatîira.

Mûkûrû ûyu akûgwatîithia Nyaga kayaû gaku aamwîragai!.. We! Tîithi na rîru! Wana kûndûka ataûndûka nyuma înu kaîrî.

Rîra gûkwereerûka, Nyaga i rîo oonire kaanthî i cimba akûgwete ti kayaû kaarî.

Biûria

1. Nûkwona taka gûkîûmbîka Njerû akaa mûthonuue mbûri îtarî ya ndûme kana nka?
2. Nûkwona taka Mûrangi akîyîrwa mbûri gûtarî ûtugû kana mûthenya?
3. N’ata rûgono rûrû rûgûtûthoomithia?

Mûtungo: Nyaga athiîte murooni arîikana na cimba îngî. Cimba

.....

Îrema rîa Ntamîoro 1

Mîgambo îmîgeni:

nyûngû ya mpîithio ... gaarûûni ... kîanda ...
mwîruue ... mîkararû ...

Tene mûno ikwarî na mûkûrû na mwekûrû wake.
Baaciara nthaka îmwê yeetagwa Ntagaicû.

Ntagaicû aarî mwana ûmwathîku mûno, mûno,
mûno. N'ûntû bwa wathîki bûbu bwake aciari bake
ibaamwendeete mûno. Gin'wa Ntagaicû
ibamwendete mûno. Aarî mwekûrû eendeete mûciî
wake mûno. Aarugaga ncabî agaciaiga kîandaani
kenda Ntagaicû bauma gaarûûni na nthaka ira cingî
bairuta ku barîa.

Kîega na kîo gîtikarangaga. Ntugû îmwê gina wa Ntagaicû aayua mûno mwanka aakua. Îthe wa Ntagaicû agûtigwa aagûra mûka ûngî. N'ûntû mwana wa itha atiûyûraga ûrîrî, mwekûrû ûyu ataareraga Ntagaicû bwega n'ûntû ataamwendeete.

Nyuma ya kagiita kaniini, mwekûrû ûyu aagîa na kaana. Kaana gaku gagûkûra yatuîka nthaka eetwa Ntamîoro aathi gaarûûni. Ntagaicû naamenyagîîra mûruagina n'ûntû naamwendeete.

Ntugû îmwê ng'ombe îgûkua ntûûra, nyama ciairwa gaarûûni. Akûrû ba gaarû bakwona nyama inu bauga ng'ombe înu nîarî îndoge, kwogu îtikaarîgwe nithikwe.

Ntamîoro ataakari ta Ntagaicû. Aarî bata ta ya mbiti. Rîra Ntamîoro oonire bûra ng'ombe înu yanoreete, mata mambîîrie kûrua nwa ndo, ndo, ndo ta ma kurû întanûku.

Ûtugû bara bangî bamaami i rîo Ntamîoro oonire kaanya ga kûthikûra, gwokia, na kûrîa nyama cia ng'ombe îra.

Ntamîoro akûrîa nyama inu, nyuma ya ntugû îmwê aatua kwîthûa mûno, mûno. Rûûni aatindire

kwîng'ara nwa ng'raa, ng'raa ng'raa.

Ataiyî bûra bwarî mbere bwagana njogu. Gûgûtuga bamaami gaarûûni Ntamîoro aimba mwîrî buu ta mûbiira. Aimba, aimba, mwanka aûyûra gûku gaarûûni yonthe. Bara bangî baarî na bo gûku gaarûûni bagûûka baarigara n'ata gwakarwa.

Îgiitaani wa rîru Ntamîoro aatûkanga njara na magûrû monthe magîtuîkaga mathu ta ma cimba. Taka bûbu bûtaarî bûûganu, mwîrî unthe wauma guaya na kîongo gîakara ta gîa cimba na akîîmîncaga kîthakaani, kathaka gaincia.

Biûria:

1. Mûkûrû ûyû agweteetwe rûgonooni rûrû aarî na nthaka igana? Gweta mariîtwa maa.
2. Bata ya Ntamîoro îrîbuanaanua na ya mbi?
3. N'ata Ntamîoro akarire n'ûntû bwa bata?

Îrema rîa Ntamîoro 2

Kuuma rûûni rwa ntugû înu gina wa Ntamîoro aathûûkîîra Ntagaicû mûno akîmwîraga n'we aatûmire mûruagina aûrîra kîthakaani.

Ntagaicû aumaga gaarûûni akathi akaûria gina ara ncabî irî. Aamûûragia, “Taata ncabî irî kû?” Gina akamûcookeria akamwîra, “Ncabî irî agu kîandaani. Îndî ûkîria rî, ûririkanage kayîra kara mûruanyûkwe aathiire.”

Mwekûrû ûyu aakarire akîîraga mwana wa mwîrue ûgu mwanka ntugû îmwe Ntagaicû aathûûra amwîra, “Maami, îmunthî îkia makie tûthi tûgacerie mûruayia.”

Mwekûrû ûyu agûkia makie booya magûrû batarîite
bwa kîthaka. Barî kîthakaani gatî kanene, Ntagaicû
aina,

“Bamoong’ori yiûû ...,
Bamoong’ori yiûû ...,
tûkîrîa ncabî, Bamoong’ori yiûû ...,
taata ambîiraga, Bamoong’ori yiûû ...,
ndirikanage, Bamoong’ori yiûû ...,
kayîra kara, Bamong’ori yiûû ...,
mûruayia aatarire, Bamoong’ori yiûû ...”

Ntagaicû akûrîikia kwina ûgu baathikîiria beegîirua
gûku kîthakaani ndeni mûno wacookua na kînyua
kîrî mîkararû,

“Bamoooong’ori yiûûûû ...,
Mbîîrîra taata ...,
Bamoooong’ori yiûû ...,
Nkaaya ndamûrîa ...,
Bamoooong’ori yiûû ...,
Na woû mwene nkarîa ...,
Bamoooong’ori yiûû ...”

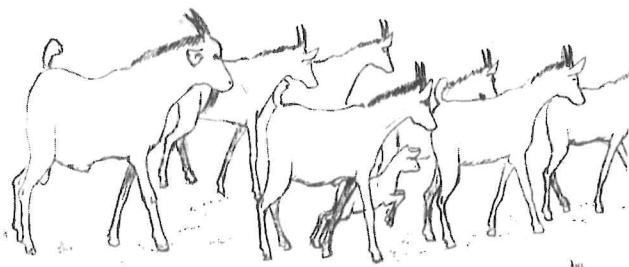
Gina akwîgua ûgu augire mbu guugu akîiraga
Ntagaicû, “Itû Ntagaicû baabu tûcooke mûciî.
Ntiicooka gûkûgwetera Ntamîoro kaîrî.”
Ntagaicû ateendaga bacooka.

Naathûûri n'ûntû bwa bûra gina aakaraga
akîmwîraga n'we aatûmire mwan'wake aûrîra
kîthakaani. Amwe na ûgu Ntagaicû neetîgîîrie bûra
gina eendaga. Ibaacookire mûciî na nyumaani îthe
wa Ntamîoro naaceriirie mûgao Ntamîoro
aarogorwa aatuîka muntû kaîrî.

Biûria:

1. Ûrîthûgaania i kî n'ûntû gin'wa Ntamîoro
eendaga bacooka?
2. N'ata kwarûthirwe Ntamîoro akîbua?
3. Rûgono rûrû rûrîtûrutana ata?

Wamayû

Mîgambo Îmîgeni:

....nthenge...kîthiri....gûkomoka...

I kaaana kaathiire kûrîithia. Karîithîtie woogu kooya îkome rîinene mûno. Kaathi na îkome rîru karîîkîra kîthiriini. Îkome rîru rîakarire kîthiriini mwanka ntugû îmwê rîakomoka. Rîgûkomoka rîauma nthenge înene mûno. Kaana gaku geetagwa Njerû na geetire nthenge înu Wamayû.

Kagiita konthe kara Njerû aathiyaga kûrîithia aathiyaga na Wamayû yake. Nthenge îno yaarî ya kûrigaria mûno.

Mbûri ira ingî cienda kûthi mûndaani Wamayû yaconokaga mbere ya cio îgacitangîra. Wakinya ûgoro Wamayû yeethîranagia mbûri cionthe amwe îgaciînûkia mûciî.

Wamayû yathiire mbere kûrîithia ûgu mwanka Njerû amîenda mûno. Ntugû cionthe Njerû aarugûragîra mbûri akeengîria naagu kîthakaani Wamayû îgatinda îrîithîtie.

Ûgoro kenda mbûri ciînûka, Njerû aacinagîra, “Î Wamayûûû, Wamayû nthenge aba îrîithagia mbûri na kwania îkaania, î Wamayû, Wamayû ringa mbûri ciîyeî bîîî!... bîîî! ...” Ka ka, ka, ka, Wamayû yatharagia mbûri îgaciîngaînga njîra ya mûciî.

Biûria:

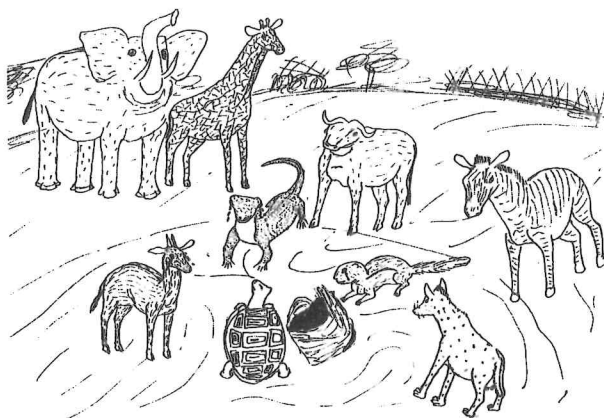
1. I kû Wamayû yaumire?
2. N'ûû arî mwene Wamayû?
3. I mantû marîkû matarî ma wîthîre Wamayû yaarûthaga?
4. Ûrîthûgaania rûgono rûrû i rwa mma? I kî?

Mûtungo

Imbendeete mbûri mûno.

Nthenge îra ndeerwe i baaba
yîitagwa.....

Ncaana na Mûrinya wa yo

Tene mûno ncaana nîenjîite mûrinya wa yo wa gûkaraga. Ntugû îmwe îkûthi kûgwîma, karabuutia kaaya kaathûngîra ku. Ncaana îgûcooka, îkîthûngîra yeegua burrr. Ncaana yaûria, “Nûû arî mûrinyaani wakwa.”

Karabuutia kaina,

“I Kabuthia akwoya ndagara,
I kabuthia akwoya ndagara.
Na tûnyamû twake arî na tu,
twa kûthiria ncaana mûthimo.”

Ncaana yeegua ûgu yamaka mûno. Yaugia yathi. Yugîitie yakomana na nduru. Nduru yamîûria, “Muntû mûnyanya ncaana, n’ata wamaka ûûgû.

Ncaana yamîcookeria yamîîra, “Înu na ti nyamû îrî mûrinyaani wakwa!”

Nduru yamîîra “Tûthi nkoone.” Ciathi nduru yaûria, wabûra ncaana yaûiriie. Karabuutia kaina wabûra, kauga,

“I Kabuthia akwoya ndagara,

I Kabuthia akwoya ndagara.

Na tûnyamû twake arî na tu,

Twa kûthiria ncaana mûthimo.”

Ciegua ûgu ciamaka mûno. Ciaugia rwîro. Ciathi ciakomana na nthia ciamîîra, wabûra. Ciarîîkana na njogu ciamîîra wabûra. Cionthe ciamaka mûno bûra nyamû înu yaragia na maûri mûno.

Nkuru yakomana na nyamû inu ikîrîraga. Yaciûria, “I mbi bûkûrîrîra?” Ncaana yacookia, “I nyamû îremeere mûrinyaani wakwa”. Nkuru yatheka yaciûria, “Nyamû inu cionthe ciaremwa i kanyamû kaniini?” Nkuru yathi yaûria, “N’ûû arî mûrinyaani ûyû wakwa?”

Karabuutia gaacookia,

“I Kabuthia akwoya ndagara,

I Kabuthia akwoya ndagara.

Na tûnyamû twake arî na tu twa kûthiria ncaana mûthimo.”

Nkuru yaûria kaîrî. Kaginyo kaina wabûra.” Nkuru yathûngîra mûrinyaani yaaruta karabuutia yakagwata na njara. Ncaana îgîkagwata îkaûraga kaamonyoka kaabuurûuka. Ngono na ntaî ciathirîra agu.

Biûria

1. I mbi yenjîite mûrinya?
2. I mbi yarî mûrinyaani?
3. I nyamû igana ciaremirwe I kûrûta karabuutia mûrinyaani wa ncaana?
4. N'ûû aarutîite karabuutia?

**Kîra Gîatûmaga Mwan'wa Kayûgû Arega
Kûgûrana**

Mîgambo Îmîgeni:
...îtheto ...rûriitho...were...nguû

Mwana wa kayûgû naakarîite mûno atagûreene. Kayûgû aakaraga akîthûgaanagîria ûntû bûbu mûno, mûno. Ateegagua arî ûmûganîre mwana wake atagûreene. Ntugû îmwê, kayûgû eeta mwana wake. Amûûria, "Mwan'wakwa, i kî n'ûntû ûtagûranaga?"

Mwana amwîra, "Inthûgaanagia mûno, na ngakwîra gîtûmi. Mbonaga nkagûra mwarî wa nkuru nwa atuîke mûka ûmwega n'ûntû arî ûûme bwingî mûno. Îndî na rîo ngacooka nkoona naaragia mûno na arî ûrongo bûû. Gîku i kîo kîgiragia mmûgûra."

Îthe amwîra, "Mwana wakwa ûtikaagûre mûka wa ntheto. Ntheto ti mbega."

Mwana wa kayûgû eera îthe, "Kinya inthûgaanagia kûgûra mwarî wa njoka, kambonaga njoka itiendaga gûkara igîikagîra nguo inkûrû na irî rûriitho mûno. Kwogu nkoona ntiûmba kûmûgûragîra nguo cia imbia rîonthe na kwîragwa nguutû n'ûntû bwa rûriitho rûra Kayûgû keera mwana wako, "Ûtikaagûre mûka ta ûyu n'ûntû mbeeca ira ûgaatûmagîra ûkîmûgûrîra nguo ûkeegua irî inyingî mûno. Rûriitho na ru ti rwega".

Mwana wa Kayûgû eera îthe, "Imbonaga mwarî wa kurû arî.ûmûthongi mûno. Îndî n'we mabîtia maake i kwîgua mûthûûro wake ûtieteereka. Arî mûthûûro mûno. Athûûraga i gantû kaniini. Gîku i kîo kîgiragia mmûgûra."

Îthe amwîra, "Ûtikaagûre mûka wa îtheto. Akaathûûragû akatheta mûno". Mwana auga, "N'wa ngûre mwarî wa nguû nwa bûra arî ûmûnene na ûmûnoru mûno. Mûka ta ûyu atiûmba kûmenyeera mûciî bwega na atiûmba kûruta ngûgî imwe i kûnenea."

Mwana wa kayûgû aacooka eera îthe, "Mwarî wa mbiti ng'ooû n'ûmwega mûno. Îndî i mwamba. Ntimûgûra n'ûntû bwa wamba."

Îthe aakira kii. Amwîra, "Mama monthe i mantû ma mma, mwana wakwa. Îndî kagwîbendeete gwenka n'ûntû ûtakwenda kûgûrana? Ûrongo ti bwega, na ti were bûthwanagwa."

Biûria:

1. I gîtûmi kîrîkû mwan'wa Kayûgû eeyanire gêa kûrega kûgûra mwar'wa njoka?
2. I mwarî waû mwan'wa Kayûgû aregaga kûgûra n'ûntû i mwamba?
3. N'ata rûgono rûrû rûgûtûrutana?

Njoana Mûbaatithania

Yiesû aakûrîre Nasareethi.

Agûkinyia ûkûrû bwa mîanka mîrongo îthatû,
aumire Nasareethi aathi aathiûrûûka
nthîgûrû ya Paresitina.

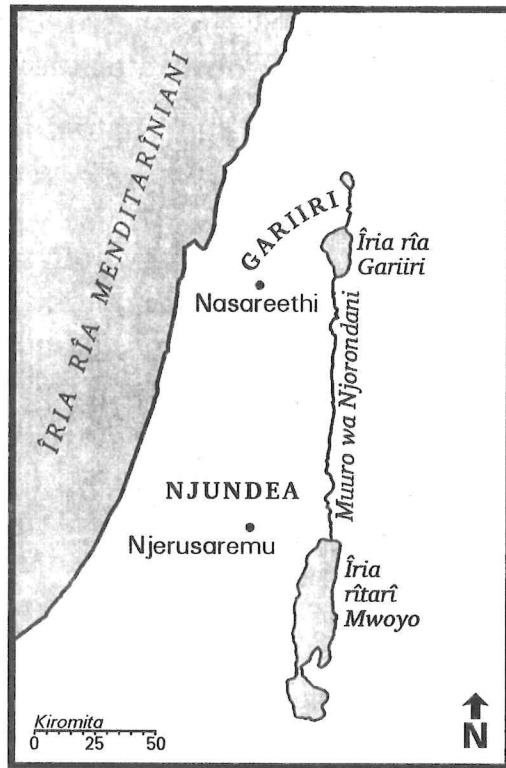
Mariwa ma gûntû ndeeni ya Bibiria imaandîkûtwe na s bantû a.

Îgiitani rîru, muntû wetagwa Njoana mûbaatithania
aathi bwa rwanda rwaNjundea gûtûmîiria ntheto ya
Ngai.

Eeraga antû, îîrireeni meeyia menu na bûrûthage
bûra Ngai akwenda n'untû Ngai arî akubî kûûya
aathanaga arî mûnene.

Njoana ûyû n'we n'ûra kîroria Icaaya aaragîiria rîra
augaga, muntû nagûtûmîiria rwanda akiugaga,
Theriani njîra ya

Mwathani, rûngariani kûra agaakûrûkîira. Njoana
eekagîra nguo yaatumîitwe na guaya ya nkamîira,
na noogaga mûkanda kauna.

Aariyaga ngige na ûkî bwa mpiri birî irio biake. Antû baingî ibaayaga kûmûthikîria. Baumîte bwa taûni ya Njerusaremu, nthîgûrû ya Njunde na bwa taûni ira ciarî akubî na îkumbo rîa muuro wa Njorondani.

Antû baumbûra meeyia maa, Njoana ababatithagia rûûyîni rwa muuro wa Njorondani.

Njoana akwona Abaricai baingî baayîte kaingo ababatithia, aabagondokeere abeera, Biû bûkari ta njoka, nûû wabûkaniirie abwîra bûkuthûke mûthûûro wa Ngai ûra ûûyîte?

Ngai akabwa îkaanûkia nthûti.

Njoana aathi na mbere kûbeera, “Nwanga ûkarûthaga mantû mara makoontanagia atî na mma bûkwîrira meeyia meenu.”

Bûtikaathûgaanie bûgaatethua i kuuga, “Tiû tûrî ba rûrîîyo rwa Îburaîmu! Na imma gankûbwîra, Ngai nwa atuîkithie kinya maiga mama aana ba Îburaîmu.”

Muntû akûûraga mûtî na mîri mîene akaubîithia wegua ûticiaraga rûciaro rwega.

Wata ûgu nwabu Ngai akaabûyûkia bûrî antû ba
mana na abwîngatie buume rûrînyoni rwa Îburaîmu.

Niû ndîbûbaatithia na rûûyî kwonania bûkwîrira
meeyia meenu na bwatiga kwîyia.

Îndî kûrî we aayîte nyuma yakwa
na akaabûbaatithia na Kîrundu ûmûtheru
na abûtuîre îgamba.

N'we arî îgweta rînnene nkûrûki yakwa.
Niû ningwa ntiagîrîte wa kûmûkamatîra
iraatû biake.

N'we akagiitîra antû bonthe îgamba,
aathûrane bara beega na bara
bathûûku wata bûra mûrîmi
aathûranaga mwere na maûngû.

Akaiga antû bara beega ûkaroni
bwegâ îgûrû wata bûra mûrîmi
aigaga irio îkûmbîîni.

Antû bara bathûûku nabo
abagere mwankini wa nkoma
babîîre noogo bathire
watabûra maûngû mabîîthagua
na mwanki.

Îgiita rîru Yiesû auma bwa Gariiri
aathi bwa muuro wa Njorondani naara
Njoana aabaatithagîria antû.

Yiesû eera Njoana, Mbaatithia.
Njoana eenda kûrega akîmwîraga,
Ka ûûyîte nkûbaatithia? Woû
i woû ûbatîrue ûmbaatithia îndî
ti niû!

Îndî Yiesû amûcookeria amwîra,
Itû mbaatithia îîndî kaingo
twingia kwenda kwa Ngai.

Rîru irîo Njoana eetîgîirie kûbaatithia
Yiesû.
Yiesû akûrînkia kûbaatithua,
aumîra rûûyîîni.

Na warîru îgûrû rîarugûka,
oona Kîrundu wa Ngai amwîndamîrîite
ta îcea aagwîrîira îgûrû rîake.

Kayû ka Ngai kauma bwa îgûrû kauga,
ûyû n'wee mwana wakwa ûra mbendete
mûno. Naankenagia mûno.

(Mathayo 3:1-17)

Biûria

1. I kû mantû mama marî rûgonooni rûrû makarîkire? Raitha maapu. Kûrî bantû ûkwona Nasareethi? Kûrî îria ûkwona agu akubî?
2. Rûgono rûrû i rwa Kîitharaka? Mwandîki nakwarîîria muntû waario mbere yake. N'ata muntû ûyu eetagwa?
3. Njoana atûûraga rwarda. I mbi eekagîra?
4. I mbi antû baumbûraga rîra Njoana agûtûmîîria?
5. N'ata Njoana augire mantû meegiî mûntû ûra akaaya nyuma yake?
6. N'ata maûngû marûthagwa nyûma ya mwere kûbûûrwa? Ceria centenci îra îkuuga ûgu.
7. Yiesû neeyanire ngerekano kîrî antû rîra abatithiirue. N'ata Mûrungu arûthire kûmenyithia antû Yiesû i mwana wake? Ceria bantû ara akuuga bu.

010/2026

OTHER THARAKA BOOKS

- 1.) Standard 1 Book
- 2.) Standard 2 Book
- 3.) Standard 3 Book
- 4.) Standard 1 Story Book

THARAKA LANGUAGE PROJECT
P.O. Box 7 Marimanti

&

Bible Translation and Literacy
P.O. Box 44456-00100
Nairobi.

ISBN 9966-00-099-2